1264

THYRAS VOLD

UDGIVET AF SLESVIG-LIGAEN

97. årgang nr. 2 | 2. halvår 2018 | Nummer 911

Broncealderkongen Arrild genskabtes på en kopi af den reale broncealderhøj, Kong Arrilds Høj, der findes i den nordlige del af "Stiftungsland" ved Flensborg og Harreslev.

Højen kaldes for Kong Arrilds Høj (på dansk!) lige som den i Stiftungsland, og den er Gartenstadt Weiches vartegn.

Den ligger lige ved siden af en dejlig børnelegeplads, og højen bruges som slædebakke om vinteren.

Læs mere i artiklen på side 18 -21.

Formandens spalte

Kære medlemmer

Den solrige og varme sommer er gået, og nu begynder efteråret så småt at vise sig fra den blæsende side.

Den 22. september 2018 afholdt vi vores landsmøde på Christianslyst i gode rammer. Der var mødt knap en snes medlemmer op, og vi havde et godt møde. - Min beretning kan læses andetsteds i bladet, og den foranledigede, at vi fik en god debat om sproget: både det danske og det tyske. Heldigvis er der jo en stor interesse for at lære dansk i Sydslesvig og med gode kundskaber i både dansk og tysk giver det gode muligheder for at uddanne sig både i Tyskland samt i Danmark. Desuden er det utrolig vigtigt, at vi her i Danmark får ungdommen til at tale et fejlfrit tysk, idet vi ikke må glemme, at Tyskland er Danmarks vigtigste handelspartner. - Når jeg skriver „fejlfrit“, så er det jo, fordi det tyske sprog i modsætning til det danske, indeholder mange bøjninger og jeg har selv oplevet, at en gruppe tyske professorer opgav at lytte til min mand. Han kunne mange ord på tysk, men hans bøjninger var ikke korrekte, så de opgav at lytte til hans udmærkede foredrag.
Grevinde Alexandra, som snart har været et kvart århundrede i Danmark, taler et utroligt smukt og ordrigt dansk, og dermed har vi alle lyst til at lytte til hendes ord. - Prins Henrik havde et meget stort og poetisk dansk, men desværre var der mange, der syntes, at hans udtale var for fransk - og det havde han ikke fortjent. For tænk blot på de smukke digte, som han har skrevet på dansk.

Slesvig-Ligaen uddelte vores årlige legat til tidligere skoleinspektør Willi Hansen. Han har ydet Slesvig-Ligaen en meget stor del af sin fritid, idet han i en årrække har været redaktør, fotograf samt grafiker for vores blad Thyras Vold. - Fremover er han også behjælpelig, og det ved jeg, at redaktør Anne-Margrete Jessen er taknemmelig for.

I slutningen af november uddeler Slesvig-Ligaens Fond omkr. 150.000 kr. til forskellige „varige“ opgaver. Det vil finde sted i Bredsted, og de, der får del i donationerne, får selvfølgelig en invitation. Når jeg skriver „varige“ så er det fordi, vi ikke giver til lejrskoleophold, koncerter m.m.
I 2020 har Slesvig-Ligaen 100-års jubilæum, og det vil blive fejret på Vartov i København. Alle I medlemmer bliver naturligvis inviteret til en festmiddag.

På vores næste bestyrelsesmøde, som vi sædvanen tro afholder i begyndelsen af marts, bytter Horst Werner Knüppel og jeg roller. Det betyder, at Horst overtager formandsposten og jeg næstformandsposten. Det kan lade sig gøre, fordi Horst fra 2019 atter flytter til Danmark. - På selve landsmødet var der genvalg af den samlede bestyrelse, men altså med de nævnte ændringer.

Til slut vil jeg ønske alle medlemmer en god jul og forhåbentlig et dejligt forår.

Anne-Marie Thorup

Referat af Slesvig-Ligaens landsmøde på Christianslyst 22. september 2018

1. Valg af dirigent.
Niels-Jørgen Hansen, Risby, valgt. Dirigenten konstaterede at landsmødet var varslet i henhold til vedtægterne.

2. Valg af protokolfører og 2 stemmetællere.
Hans Jørgen L. Larsen valgt til protokolfører, Peter Olesen Müller og Leif Volck Madsen valgt til stemmetællere

3. Formandens beretning.
Vedlagt. Der er 231 medlemmer af Ligaen. Der blev udtrykt ros til formanden for beretningen. Der blev givet udtryk for den nye ordning for udbetaling af støttekroner (Citat fra formandens beretning:«For fremtiden vil I kunne læse på vores ansøgningsskema, at I ikke får kontanter i hånden, MEN skal opgive jeres kontonummer. Dog får I kun penge ind på kontoen, hvis I kommer til overrækkelsesdagen«).
Der blev også gjort opmærksom på, at 2020 bliver et stort år med mange arrangementer i Sydslesvig.
Beretningen blev taget til efterretning.

4. Fremlæggelse af foreningens regnskab til godkendelse samt fremlæggelse af fondens regnskab (begge regnskaber var offentliggjort i Thyras Vold 910).
Foreningen havde et underskud på 97.026 kr. Der er et fald i medlemstallet. De finansielle indtægter er også faldende medens udgifterne er stigende. Regnskabet godkendt.
Fondens regnskab: Indtægter 262.855 kr, udgifter: 247.790 kr .

5. Fremlæggelse af det kommende års driftsbudget til godkendelse.
Der budgetteres med en indtægt på 113.000 kr og en udgift på 127.000 kr. Underskud: 14.000 kr
Landsmødet opfordrede til, at bestyrelsen i Thyras Vold appellerer til medlemmerne om at give økonomisk støtte til Ligaen.
Kontingentet uændret.
Budgettet godkendt.

6. Valg af bestyrelsesmedlemmer.
På valg er Horst-Werner Knüppel, Hans Jørgen L. Larsen og Anne Oesterle. Alle blev genvalgt.

7. Valg af 2 suppleanter - på valg er Kerstin Pauls.
Genvalgt
Valg af af statsautoriseret/registreret revisor. EY (Ernst & Young) P/S, Sønderborg blev genvalgt.

8. Behandling af indkomne forslag.
Intet

9. Eventuelt - herunder uddeling af Slesvig-Ligaens legat.
Peter Olesen Müller bragte en hilsen til landsmødet fra Egernførde med tak for støtten til indkøb af et nyt klaver/flygel.
Anne-Margrethe Jessen foreslog, at Slesvig - Ligaen i 2019 (800 året for Dannebrog) uddeler et bordflag til alle børn, der begynder i 1. klasse i de danske skoler i Sydslesvig. Bestyrelsen vil kontakte SSF om deres planer i forbindelse med 800 året

Willi Hansen fik tildelt legatet. Jens Hønholt præsenterede legatmodtageren.

FORMANDENS BERETNING

Allerførst skal der lyde et stort velkommen til alle fremmødte. Min tale i år kommer ikke blot til at handle om Slesvig-Ligaen, idet der jo er hændt mange spændende ting i Sydslesvig. Men først og fremmest skal det jo omhandle Slesvig-Ligaen.

Vi har haft et stille år, og sædvanen tro har vi delt penge ud i efteråret. Jeg formoder, at I alle har læst derom i Thyras Vold. Vi vil fortsat dele penge ud fremover, men det er ikke sikkert, at det bliver ved med at være i foreningens regi - dog skal jeg her tilføje, at det kun er Landsmødet, der kan nedlægge Slesvig-Ligaen som forening.

Fremover vil I kunne se på vores ansøgningsskema, at I ikke får kontanter i hånden, MEN skal angive jeres kontonummer. Dog får I kun penge ind på kontoen, hvis I møder op på overrækkelsesdagen.

I 2020 har Slesvig-Ligaen 100-års jubilæum, og det er planen, at det skal fejres med en festmiddag i København - for alle medlemmer naturligvis. Slesvig-Ligaen startede jo i København. Desværre er det ikke muligt at låne lokalet, hvor Slesvig-Ligaen startede, men festudvalget, som består af Anne Oesterle samt Hans Jørgen L. Larsen, vil finde et passende sted. Vi håber, at rigtig mange medlemmer har lyst til at deltage - det skulle jo nødigt kun være bestyrelsen, der mødte op.

Men nu vil jeg vende tilbage til alle de spændende ting, der er sket i Sydslesvig. - For det første er der jo kommet ekstra navne på Verdenskulturarv-listen:
Det historiske danske voldanlæg i Dannevirke er blevet udnævnt til del af UNESCO-verdensarven sammen med vikingebyen Hedeby.
Skoleforeningens formand Udo Jessen siger, at det er en ære for det danske mindretal at kunne tage vare på en vigtig del af vores fælles historie. Der skal nu ses på, hvordan de tyske og danske partnere kan bruge verdensarven som en løftestang for stor offentlig interesse, der vil øge turismen til stedet - men også for skoleklasserne skulle det gerne bringe større historisk viden.

I Flensborg Avis den 9. juli i år bliver der sat fokus på, at der snart bliver mangel på tysklærere i danske gymnasier. Det er som bekendt et fag, der ligger lige til højrebenet for blandt andet danske sydslesvigere - men også for en del unge i Sønderjylland. Lad os håbe, at de hører dette opråb; der er nemlig gode jobmuligheder. Desuden er Tyskland Danmarks vigtigste handelspartner, og for de unge i grænselandet vil det ikke volde de store problemer med at blive ansat - det gælder, hvad enten det drejer sig om tysk kultur eller om erhvervssprog. - Lykke Friis drager jo atter til Tyskland - rettere sagt Berlin, og måske kan det have en afsmittende virkning på lysten til at interessere sig for faget tysk!

Et lille uddrag af dimissionstalen på A. P. Møller Skolen 2018. Rektor Jørgen Kühl sagde blandt andet:
I er blevet socialiseret i det danske mindretal. I ved, hvad tolerance, ligestilling, anstændighed, ligebehandling og respekt betyder. I ved, at alle udgør et fællesskab omkring det danske i Sydslesvig, uanset hvorfra vi kommer, eller hvorhen vi går. Vi hører sammen.

Nu kan danske sydslesvigere med tysk pas og bopæl i Tyskland også få et dansk pas, hvis

de har været aktive i mindretallet eller på anden måde har været tilknyttet Danmark. Dermed går en drøm i opfyldelse, idet SSF har drømt og arbejdet for netop dette igennem de sidste år. - Det er blevet sagt før, men det skal siges igen: Det er et individuelt og et meget personligt valg, hvor der ikke findes noget rigtigt eller forkert. Ingen bliver mere eller mindre dansk sydslesviger af at få et dansk pas.

Nu til noget lidt mere personligt:
For år tilbage blev min mand og jeg bedt om at arrangere en tur til Sydslesvig for byrådet i Vejen. Og jeg kan uden at overdrive sige, at alle blev meget glædeligt overrasket over, at man ikke skulle længere sydpå, for at opleve en natur og kultur, der på flere måder er anderledes og spændende.
Vi startede med at indlogere os på Hotel Arlau Schleuse i Hatsed (Hattstedt), og derefter blev vi sejlet over til Hallig Hoge (Hallig Hooge - tysk, Huuge - frisisk). Vi besøgte også det danske kunstcenter Mikkelberg i Hatsted, hvor vi så på fine udstillinger. Centeret vil gerne formidle nordisk kunst, og hver gang har der været meget fine udstillinger af nordiske kunstnere. Den forhenværende, legendariske, nu afdøde leder, Henry Buhl, var jo én af dem, som ytrede, at grænsen ligger fast, men vi kan jo være med til, at der bliver talt dansk til Ejderen.
I bør også sætte stor pris på de mange modersmål, der findes i Sydslesvig: tysk, plattysk, dansk, sønderjysk samt frisisk. Det er alle vores venner også blevet meget forundrede over. Ja, og flere gange har jeg oplevet, at folk på gaden stod og snakkede sammen på tre forskellige sprog.

Til sidst skal jeg takke, fordi I havde tålmodighed til at lytte til mine ord.

Anne-Marie Thorup

SSW`s UNGDOMSAFDELING SSW-U

SSW Ungdom

af
Tjark Matthis Jessen

"De unge" det bliver vi kaldt, men vi er mere end bare unge ... vi er et ungdomsparti, der sætter ungdommens emner på dagsordenen, men hvad gør vi overhovedet og hvad står vi for?

SSW-U er det politiske fælleskab for mindretallets ungdom i Sydslesvig. Ungdomsafdelingen af moderpartiet SSW går ind for sydslesvigernes og frisernes rettigheder og velfærd.

Gennem vores engagement prøver vi på at udvide den politiske horisont på alle planer.

Siden SSW-U´s grundlæggelse har vores mål været at forene de unge i det danske mindretal såvel i nord som syd og fremme deres politiske aktivitet. Til dagligdagen hører vores ugentlige møder, hvor vi drøfter de aktuelle politiske begivenheder, udveksler holdninger og diskuterer for til sidst at komme frem til et fælles standpunkt. Overordnet er målet for vores møder at sætte dagsorden for Sydslesvigs ungdomspolitik. Udover det prøver vi at komme med vores synsvinkler på både interne mindretals emner og flertalsbefolkings temaer.

For os er mindretallets fremtid noget af det vigtigste overhovedet, det er også derfor vi igen og igen sætter mindretalsemner på dagsordenen. Vi har f.eks. udtalt os for en decentral mindretalsstruktur, fordi vi har den holding, at hvis institutioner bliver lukket i små landsbyer, så dør mindretallet disse steder. I fremtiden vil vi kæmpe imod flere unødvendige børnehave- og skolelukninger.

Hvem er jeg?

Mit navn er Tjark Matthis Jessen, og jeg er 20 år gammel. Til februar skal jeg starte på pædagoguddannelsen i Åbenrå.

I min fritid spiller jeg fodbold lige over grænsen ved Bov IF, men min hovedvægt ligger helt klart på mit politiske arbejde som byrådsmedlem i Flensborg og som næstformand for SSW-U.

Jeg har være politisk aktiv siden jeg i 2015 kom tilbage fra et efterskoleophold på Agerskov Ungdomsskole.

Jeg blev dengang opmærksom på SSW og andre mindretalsorganisationer, da vi sammen kæmpede for, at regeringen ikke skulle lukke vore skoler..., og nu står vi igen overfor dette problem, men nu er det en af vore egne institutioner, der vil lukke vigtige flagholdere som Kobbermølle og Vestermølle skoler, og vi spørger os alle hvorfor? Det vil de næste uger vise, og jeg vil personligt kæmpe for, at ingen skoler bliver lukket, når de har et perspektiv.

Jeg tror nemlig, at vi ikke må tabe vores decentrale struktur, for ellers risikerer vi, at vi ikke lever i det samme mindretal mere om 20 år.

Med venlig hilsen
Tjark Matthis Jessen

Uddeling af støtte fra Slesvig-Ligaens Fond.

På bestyrelsesmødet i september blev de indkomne ansøgninger om støtte behandlet, og det blev besluttet at yde støtte til fem projekter i Sydslesvig. Uddelingen fandt sted på Bredsted Danske Skole den 21. november 2018.

Bredsted Danske Skole

Skolen er omdrejningspunkt for mindretalsarbejdet i området. Dette betyder, at alle foreninger har adresse på skolen - mange benytter dermed også skolens lokaler til foreningsarbejdet. Skolen lægger meget vægt på, at bevægelse og læring er elementer der går hånd i hånd. For at sikre de yngste på skolen samt førskolegruppen fra børnehaven, som også holder til på skolen, de bedste forudsætninger for bevægelsesudfordringer ønskes anskaffet en klatreborg. Også her er det svært at nå i mål med basis i de blokmidler, der tildeles skolen fra Skoleforeningen. Slesvig Ligaens Fond har afsat omkring halvdelen af anskaffelsessummen.

60.000 kr.

Risby Danske Skole

Skolen har, som mange skoler, en udfordring på IT-området. Skolen arbejder med iPads; men har ikke midler til indkøb af iPads til en hel klasse. Derudover mangler de et skab til opbevaring af samme. For at sikre, at skolen kan inddrage dette medie i klassesammenhænge modtager skolen et tilskud på

15.000 kr.

Julie Ramsing Børnehave

Julie Ramsing Børnehave har en legeplads, som grundet nedslidning og manglende sikkerhedsgodkendelser er blevet delvis lukket af myndighederne. At løfte opgaven omkring indkøb af nye legeredskaber er og har været svært for børnehaven. For at give en hånd med til indkøb af et legetårn med rutsjebane er der fra Fonden afsat et støttebeløb på i alt

35.000 kr.

FDF i Bredsted

FDF i Bredsted har igennem længere tid arbejdet på at samle midler til en bålhytte/aktivitetshytte. I Bredsted har de en meget aktiv gruppe med tilbud for store og små. Gruppen har fået stillet et areal til rådighed for friluftsaktiviteterne. Det manglende beløb til anskaffelse af ovennævnte bålhytte blev bevilget.

9.000 kr.

Fra uddelingen af støtte på Bredsted Danske Skole.

Det Humanitære Udvalg

Udvalget vil i lighed med tidligere år blive betænkt med et støttebeløb til deres arbejde.

Som i tidligere år vil Slesvig Ligaens kasserer på Det Humanitære Udvalgs adventsmøde/julefest overrække foreningen den bevilligede støtte.

Horst-Werner Knüppel

LEDER

ved
Ami Jessen

Dokumentationer

Dokumentation hist, dokumentation her....
Alt skal dokumenteres i vores tid:

Her nogle eksempler, der bare er grebet ud af luften:

Vores arbejdsydelse
Vores succes
Vores fingeraftryk ved nyt pas
Vores vægt og højde
Vores blodtryk
Vores livskvalitet
Vores identitet
Vores eksamensbevis
Vores indtægt
Vores liv ved kravet om at aflevere en levnedsattest, når vi er blevet pensionerede.
Vores strømforbrug...osv osv osv

Der er ikke den ting, som man ikke skal dokumentere for med en attest, en udtalelse, et tælleapparat osv.

Jeg har dog lagt mærke til, at foreningerne i stigende grad glemmer at dokumentere deres aktiviteter.

Et par gange om året er jeg oppe på Spejdermuseet på Spejdergården Tydal, og hver gang glæder jeg mig over, at der er et museumsudvalg, der prøver på at holde styr på, hvad der sker i korpset. Jeg glædes over, at vi i vores arkiv har så mange patruljedagbøger, men hvor er de henne, dem der skrives nutildags? Eller skrives de slet ikke mere?

Jo, der skrives på Facebook,og der tages billeder i massevis,men de forsvinder bare ud i æteren, hvis man ikke gemmer dem og sørger for, at de bliver arkiveret.

Hvad med foreningernes møder? Bliver der skrevet en beretning om dem, tages der billeder, der gemmes?
Sjældent! er jeg bange for.

Jeg frygter, at rigtig megen dokumentation fra foreningernes liv går fløjten, fordi den digitale kommunikation har taget overhånd, og man glemmer at arkivere på andet end på et usb-stik – hvis det overhovedet gøres.

De gamle spejder-patruljedagbøger var guld værd. De gik fra mand til mand efter hvert patruljemøde, og de var illustreret med egne tegninger. De trænede spejderen i at iagttage, at berette og at glæde sig over et færdigt værk til glæde for rigtig mange, der havde lyst til at læse dem i årene derefter.

De var et led i BP´s strategi med at optræne børn og unge til at blive livsduelige mennesker.

De patruljedagbøger, vi har på Spejdermuseet på Tydal, vidner om den glæde og den seriøsitet, lederne arbejdede med spejderne på, inden digitaliseringen tog rigtigt fat, og om den glæde og seriøsitet, spejderne gik i gang med spejderarbejdet på.

De vidner om dansk ungdom i Sydslesvig lige fra korpsets begyndelse til mange grupper begyndte at holde op med at skrive dagbøger i slutningen af 90erne. Særligt bemærkelsesværdige er dagbøgerne fra det Tredje Riges tid. De fortæller om

frejdige piger og drenge, der ukueligt fortsatte med spejderiet også i en meget vanskelig tid.

Vores Spejdermuseum her på Tydal ejer mange klenodier, og når jeg nu taler lidt nedsættende om digitalisering, så synes jeg alligevel, at alt materialet på Spejdermuseet bør fotograferes, digitaliseres, så indholdet i hvert fald er beskyttet mod hærværk og mod brand.

Brandkatastrofen i Brasilien for nogen tid siden viser, hvad der kan ske. Meget store dele af Brasiliens indianerhistorie er ødelagt for altid. Det må være en katastrofe for landet, ja for os alle, fordi en verdenskulturarv nu er borte for altid.

Jeg blev rigtig ked af at høre for et par dage siden, at korpsledelsen for Danmarks store spejderkorps, Det Danske Spejderkorps, lige har besluttet, at hele den fine samling på Holmen i København nu bliver pakket værk i kasser og bliver arkiveret i et lokale i spejderforretningen Spejdersport.

Jeg fatter ikke denne beslutning. Ingen fremtid uden fortid. Spejderbevægelsen burde værne om sine minder, der vidner om, hvad spejderidéen har betydet for millioner af mennesker.

Jeg er også lidt rystet over og ked af, at Dansk Skoleforening for Sydslesvig holdt op med at udgive sin årsberetning for ca. 3 år siden. Sikkert af økonomiske grunde, men jeg ved det faktisk ikke. Årsberetningen var en dokumentation af en særdeles vigtig del af vores danske arbejde i Sydslesvig, og som nu bare er gået fløjten.

Nu har vi så også lige fået en meddelelse om, at SSF ikke mere vil udgive Sydslesvigsk Årbog. Igen en vigtig dokumentation, som også læses nord for grænsen, som bare er borte. Det er sket som en SSF-hovedstyrelsesbeslutning, men uden diskussion og kommentar ude hos fodfolket.

Det er jeg virkelig ked af, fordi Sydslesvigsk Årbog var en dokumentation over alt dansk arbejde i Sydslesvig. Begrundelsen kender jeg ikke. Ærgerligt, synes jeg!

Lad os værne om vores minder og dokumentere i hvert fald de vigtigste begivenheder som vidnesbyrd om vores danske liv i Sydslesvig!

Ami Jessen

Ansøgninger om støtte fra Slesvig-Ligaens Fond

Foreninger og institutioner, hjemmehørende i Sydslesvig, kan søge støtte fra Slesvig-Ligaens Fond til kulturelt og humanitært arbejde i Sydslesvig.

Ansøgningsskema kan hentes på vores hjemmeside: www.slesvigligaen.dk. Det udfyldte skema returneres inden 31. august hvert år til foreningens formand.

(Husk at anføre tydelig telefonnummer og e-mail-adresse)

På det første styrelsesmøde efter ovennævnte ansøgningsfrist vil indkomne ansøgninger blive behandlet, og evt. bevilget støtte vil efterfølgende blive udbetalt.

Spørgsmål til medlemskab og adresseændringer bedes rettet til:

Horst-Werner J. Knüppel

Mail:horst.wj.knueppel@gmail.com

Kommentar i forbindelse med de lukningstruede skoler i Sydslesvig

Det kom som en bombe for os i Slesvig-Ligaen, nemlig nyheden om, at Risby Danske Skole hører til de fire lukningstruede skoler i Sydslesvig, ja faktisk kom det som et yderligere chok for os, at der er fire danske skoler, ja, at der på længere sigt oven i købet er 10 danske skoler, der kan komme på tale, når det gælder nedlæggelser af danske skoler i Sydslesvig. Det er offentlig kendt, at Skoleforeningen hele tiden har at gøre med økonomiske udfordringer, når det gælder om at drive et så stort skolesystem, og vi forstår godt, at Skoleforeningen er i en meget presset økonomisk situation.

Der er især en meget anstrengt økonomi og pædagogiske overvejelser, der begrunder forslagene. Der er blevet udarbejdet et strukturpapir på 40 sider, der forklarer tankerne omkring forslagene om lukningerne. Det må siges, at det er overordentligt velovervejede og velbegrundede tal, vi kan læse os frem til, men alligevel! Det, der vindes på den ene side, tabes efter vores mening mangefold og katastrofalt på den anden side.

Lad os bare se på Risby Danske Skoles situation.

Risby Danske Skole blev bygget af Slesvig-Ligaen i 1954, og vi må sige, at den er vores »barn«.

Den blev drevet af Slesvig-Ligaen i 10 år, hvorefter den blev overdraget til Dansk Skoleforening for Sydslesvig. Det er den eneste danske skole på halvøen Svans, efter at Karby Danske Skole blev lukket. Skolen er centrum, ikke blot for de danske elever på Svans, men det er også et dansk kulturcentrum for hele det danske mindretal på Svans. Det er her, der er dansk ungdomsforening, det er her, SSF og SSW holder til. Det er herfra, der knyttes de så vigtige levende kontakter til Danmark. Skolen er i brug, morgen, middag og aften.

I 2003 støttede Slesvig-Ligaen Risby Danske Skole med en flot landsindsamling samt yderligere 500.000 kr. fra Slesvig-Ligaens midler.

Risby Skole har været og er stadig vores hjertebarn. Vi er meget trygge ved og glade for skolens ledelse, lærerstab og samarbejdsråd, og vi ved, at der udføres et solidt og hjertevarmt dansk arbejde på skolen.

Slesvig-Ligaen overdrager i 1954 skolen til de danske i Risby, og festtalen blev holdt af daværende formand, Peter Kragelund.

Risby Danske Skole er siden indvielsen blevet udvidet med både klasselokaler og en gymnastiksal.

Risby Danske Skole har dog gennem alle årene måttet døje med, at den ikke har en egen dansk børnehave. Det er lidt kompliceret for forældre og børn, at børnehavebørnene skal køres til Egernførde for at gå i børnehave der sammen med børn fra Egernførde. Efter børnehavetiden skal de nemlig skilles fra de kammerater, der så skal gå på Jes Kruse-Skolen, mens børnene fra Risby skal tilbage til Risby Danske Skole i seks år. Derefter skal de flytte tilbage til Jes Kruse-Skolen igen, når de skal i Fællesskolen. Slutteligt er der så den fortsatte skolegang på A.P. Møller Skolen, hvis de skal fortsætte på gymnasiet.

En egen børnehave på stedet ville straks give skolen et elevtalsmæssigt løft. Det er vi sikre på. Skolen har 25 elever lige nu.

Jeg vil opfordre til, at Skoleforeningens Fællesråd meget grundigt vil overveje de katastrofale følger for mindretallet, en lukning af de fire hhv. de 10 lukningstruede skoler vil medføre for det danske mindretal i Sydslesvig.

Jeg vil ligeledes opfordre til, at der arbejdes på at finde alternativer til nedlæggelse af de ovennævnte lukningstruede skoler.

Anne-Marie Thorup

formand for Slesvig-Ligaen

wh

70 år med SSW

af Flemming Meyer

I år er det 70 år siden, at Sydslesvigsk Vælgerforening, SSW, blev grundlagt. Den officielle britiske tilladelse til oprettelse af SSW blev givet den 5. august 1948. Så vi kunne holde rund fødselsdag i år.

Det var alt andet end en nem fødsel i 1948. Og ikke umiddelbart et ønske, der var opstået i mindretallet. Men noget, der udviklede sig ud fra nogle engelske krav. Krav, der i høj grad tog udgangspunkt i nøgterne storpolitiske overvejelser, hvor opbygningen af et nyt demokratisk Tyskland havde højeste prioritet, og hvor al snak om grænserevision skulle lægges bort. Dette var ikke let at acceptere i mindretallet, hvor genforeningshåbet selvsagt efter 12 års terrorregime var stort.

Men SSW blev født. Og trods en svær fødsel udviklede SSW sig til en succeshistorie.

Udviklede sig til et parti, der ikke kun forstår at varetage mindretallenes interesserer, men i høj grad også har sørget for, at mindretallene i dag er en integreret del af det samfund vi lever i. Til et parti, der ud fra sit nordisk/danske livssyn og demokratiforståelse har været med til at udvikle dette samfund i en positiv retning. Et parti, der er brobygger. Der i kraft af kendskab til politik, kultur og erhverv på begge sider af grænsen skaber kontakter.

Kontakter, der ikke kun fremmer erhvervslivet, men i høj grad også forståelsen for hinanden. Og dermed respekten for forskellige kulturer og for mangfoldigheden. Til et parti, der styrker fællesskabet i mindretallene og fællesskabet med Danmark.

Der er virkelig grund til at takke grundlæggerne af SSW. De konflikter, de personlig har haft i forbindelse med, at de dermed gav afkald på genforeningskravet, kan de færreste forstå i dag. På daværende tidspunkt må det dog have været utroligt belastende. Alligevel valgte de at gå den vej, og det er der som sagt al grund til at takke for.

En ting, der gennem alle årene

har præget SSW, er kampen for ligestillingen. En kamp, der måtte føres på alle niveauer, på kommunalplan, kreds- og byplan, landsplan og også forbundsplan. Selv om SSW ikke har et mandat i forbundsdagen, har vi gennem kontaktudvalget og på andre måder også kontakt til Berlin.

Det har altid været en lang og sej kamp, og vi har gennem årene måtte erfare, at isen kan være meget tynd, og at opnåede resultater efter ændrede flertalsforhold kan blive trukket tilbage igen. Derfor betragter jeg det som et af SSW`s store resultater, at ligestillingen af vore skoleelever er blevet fastskrevet i Slesvig Holstens forfatning. Noget, der kun kan ændres med to tredjedels flertal i landdagen, hvilket næppe vil ske.

Ud over ligestillingen er vores hovedopgave selvfølgelig at sørge for, at livskvaliteten i vor hjemstavn stadig forbedres. For vort mindretal er det vigtigt, at der er arbejdspladser og uddannelsesmuligheder i grænseregionen, så man kan blive boende der.

Men det er også vigtigt, at der er gode sociale forhold og gode kulturelle tilbud, så man har lyst til at blive boende her, og at man føler sig som en vigtig del af et fællesskab. Så der er nok at tage sig af for SSW.

Samtidig er det stadigvæk vigtigt at styrke kontakten til Danmark. Brobyggerfunktionen er en permanent opgave, der kræver gode forbindelser. Vi skal ikke kun kunne forklare dansk politik og samfundsforhold, men også kunne svare på, hvem man skal henvende sig til i Danmark, når man søger konkrete oplysninger eller samarbejdspartnere.

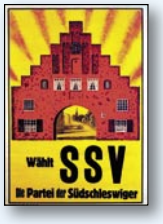
Og for det fremtidige arbejde ser jeg nødvendigheden i også at styrke det europæiske mindretalsarbejde. Vi ved, at næsten hver syvende europæer tilhører et mindretal, og at forholdet mellem flertal og mindretal tit har været kilden til uro eller endda krige. Vi har her i grænselandet vist, at der hvor mindretal bliver en integreret del af samfundet med politisk indflydelse og ansvar, får vi fredelige forhold. Vi har vist, at god mindretalspolitik er fredspolitik. Vi har vist, at et mindretalsparti endda kan være med i et regeringssamarbejde og tage ansvar til gavn for hele befolkningen.

Det er dette budskab, vi i højere grad skal være med til at sprede i Europa. Så også på dette område har vi fremtidig en opgave.

Med venlig hilsen
Flemming Meyer

Maren Sørensen og "Valsbølhus"

af Kirsten la Cour

"Ja, og så havde hun sådan nogle store hænder", var den første beskrivelse af Maren Sørensen, jeg hæftede mig ved, da jeg i slutningen af 1960'erne for første gang hørte om hende ved et møde på "Valsbølhus".

Ordene faldt i forbindelse med den fortælling om stedet og dets mennesker, som et par medlemmer af det lokale mindretal gerne delte ud af overfor en ny-tilkommen. Senere skulle jeg komme til at høre præcis den sætning mange gange. Og mange gange har jeg siden hørt gengivelser af møder med og historier om Maren Sørensen. Historien om hende og "Valsbølhus" er da også værd at fortælle selv i dag - eller måske netop i dag -, hvor 100-års jubilæet for afstemningen og Genforeningen venter lige om hjørnet. Fortællingen om en kvinde, hvis indsats blev højt værdsat og respekteret af datiden, og som har vist sig også at have betydning for nutidens mennesker.

Maren Sørensen blev født i 1882 i landsbyen Ål ved Varde, hvor hendes familie drev et hede-landbrug. Det var der ikke meget økonomiske overskud i, og Maren kom derfor allerede som lille pige i pleje hos sin farmor og farfar, hvor de økonomiske forhold også var stramme. Det var under disse beskedne forhold, Maren blev præget religiøst, og allerede som 12-årig besluttede hun at ville "tjene Gud". I år 1900 døde Marens mor efter længere

I forbindelse med 100-året for Maren Sørensens fødsel blev hun hædret med ophængningen af dette portræt, som Viggo Kragh-Hansen malede i 1982.

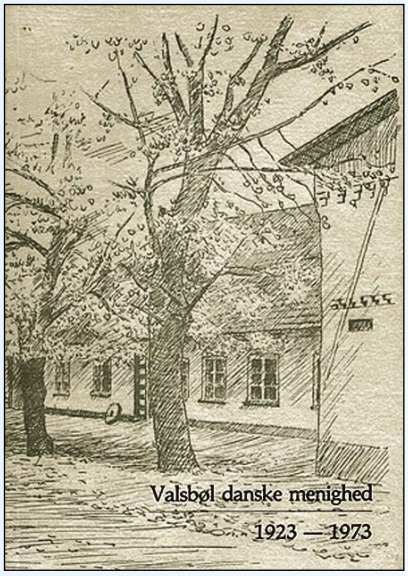
tids sygdom. Maren havde plejet moderen i denne periode, og beslutningen om at ville være sygeplejerske lå derefter lige for. Den unge vestjyske kvinde rejste et par år senere til København, hvor Skt. Lukasstiftelsen blev det naturlige valg af uddannelsessted, og i 1906 var hun færdiguddannet som sygeplejerske.

I 1909 mødte den nu 27-årige Maren Sørensen frimenighedspræsten Niels Dael, og det møde skulle få afgørende betydning for resten af hendes liv. For første gang hørte Maren fortællingen om forholdene for det dansksindede mindretal i Sønderjylland, som siden 1864 havde været under tysk herredømme, og hun forstod, at mange dansksindede trængte til uddannet sygepleje og til at tale det danske sprog.

Derfor rejste hun til forskellige egne af Sønderjylland for at virke som Lukas-søster for til sidst at havne i Flensborg, hvor hun ved udbruddet af Første Verdenskrig i 1914 meldte sig til frivillig sygeplejetjeneste.
I 1923 – tre år efter de store omvæltninger i 1920, da Maren var blevet godt 40 og mange erfaringer rigere, slog hun sig endeligt ned i landsbyen Valsbøl 20 km vest for Flensborg. Her boede mange dansksindede, men ved afstemningen den 14. marts var der tysk flertal, så de dansksindede familier "kom ikke hjem" til Danmark ved genforeningen i juni. De blev kernen og grundlaget i det danske mindretal, som Maren Sørensen især virkede for og med, og de lagde hus til, når Maren havde brug for en seng eller flere til at pleje de syge, eller når der var behov for et lokale til at holde dansk gudstjeneste i.

Ligesom de ældste af denne kreds fortæller om "Marens store hænder" – børn husker jo ofte de sjoveste ting – fortæl-

ler både de og naboer fra flertalsbefolkningen om hendes forståelse af at være sygeplejerske. Uafhængig af, om man var dansk eller tysk, skulle man have hendes pleje, hvis det var det, der var brug for. Med den holdning har hun skrevet sig ind i hele egnens historie og befolkningens hjerter.

Forside af Valsbøl menigheds jubilæumsskrift fra 1973.
Her i Süderstr. nr. 8 boede Maren Sørensen i sin første tid i Valsbøl, og det var også her, Valsbøl menighed fik sit første tilholdssted, da Anna og Lorenz Jepsen bød menigheden inden for og gav den sit første hjem indtil 1930, hvor "Valsbølhus" blev bygget.

På længere sigt var den gæstfrihed, som bl.a. gårdejer Lorens Jepsen og hans kone udviste, ikke løsningen på de lokalebehov, som Marens store engagerede arbejde udløste. Der var brug for et hus til det voksende danske sygepleje-, kirke- og øvrige kulturelle arbejde. Glæden var derfor stor, da det i 1930 lykkedes at skaffe midler til at bygge et hus.

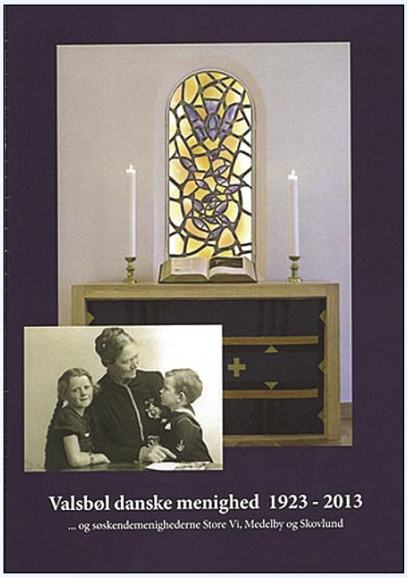
Huset fik navnet "Valsbølhus", og det var ikke noget almindeligt hus snarere en gård – en forsamlingsgård. Her blev der plads til en kirkesal, en forsamlingssal, en bolig til Maren og hendes hjælpere bl.a. Kathrine Bøjlesen, gæsteværelser og et par patientværelser.

Blik mod det nyopførte "Valsbølhus" i 1930'erne set fra vest.
I forgrunden marker, ved kanten af åen – Valsbæk - sidder en gruppe børn, og i baggrunden til højre ligger "Valsbølhus", mens sognekirken i Valsbøl ses til venstre.

I årene frem til 1940, hvor Danmark blev besat, arbejdede Maren Sørensen med stor flid og ihærdighed for både sygeplejen, troen og sproget, og hun styrede livet i og omkring "Valsbølhus" med sikker – nogle siger fast – hånd. Forbindelsen til Danmark holdt hun ved lige dels via en aktiv foredragsvirksomhed dels ved det arbejde, hun udførte på Helsehjemmet ved Hejlsminde. Her tog hun børn, der trængte til både mad og pleje, på sommerophold, og her havde hun sin rigsdanske base.

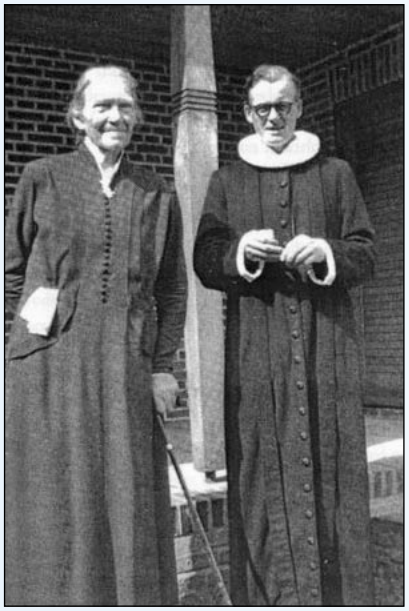
"Kan en sygeplejerske holde gudstjenester"? kan man spørge. "Ja", er svaret og Maren gjorde det. Fra starten af sit Valsbøl-liv havde hun virket som populær frimenighedspræst dog uden at udføre sakramenterne.

Forsiden af Valsbøl menigheds jubilæumsskrift fra 2013.
Alterpartiet fra 2003 i Kirkesalen på "Valsbølhus". Indsat ses Maren Sørensen - menighedens første præst og medstifter. Hun sidder sammen med Ruth og Niels, som var to blandt mange børn, Maren igennem sit liv tog sig af.

Som konsekvens heraf besluttede hendes gamle ven og gode støtte, frimenighedspræst Niels Dael, i 1940 at ordinere hende ved en privat ceremoni i Havre-

bjerg Frimenighedskirke. Hun blev således – lidt uofficielt - Danmarks første kvindelige præst, og som sådan huskes hun her på egnen, og sådan omtales hun i kirkelige kredse nord for grænsen. Her blev det først i 1947 vedtaget ved lov, at kvinder kunne ordineres til præstegerningen. Den driftige Maren Sørensen var også på det område en foregangskvinde og kan med rette betegnes som rollemodel for de mange kvinder, der siden 1947 er blevet præster.

Maren Sørensen og den lokale præst Hans Kvist.
Her er de fotograferet omk. 1950 uden for Medelby Danske Skole og Kirkesal af den tidl. skoleleder Ernst Meyer. Hans Kvist blev senere Sydslesvig-provst og fra 1969 biskop over Roskilde Stift.

Maren blev dog aldrig indsat som præst i menigheden i Valsbøl. I perioden 1940-45 kunne hun pga. krigen ikke rejse til Valsbøl, og da krigen var forbi, var meget anderledes i denne landsdel. Hendes tilknytning til menigheden gled ud, og det blev en anden præst, der blev ordineret til stedet.

Som mange andre steder i Sydslesvig var tilstrømningen til de danske skoler overvældende i de første år efter Tysklands kapitulation i maj 1945, og allerede i 1946 blev en del af "Valsbølhus" indrettet til skole med lærerboliger. Fra at være en forsamlingsgård til syge og svage med en sygeplejerske som tovholder for aktiviteterne, blev huset udgangspunkt for mange raske børns skolegang med lærere ved roret.

Den udvikling skal vi ikke være kede af, og som forsamlingshus og med den smukke, næsten nyrenoverede kirkesal fremstår "Valsbølhus" her kort før markeringen af 100 året for afstemningstiden og Maren Sørensens tilflytning som et vigtigt og stærkt vidnesbyrd om dansk skole, kirke- og kulturliv også for de næste generationer. Ikke kun er "Valsbølhus", der i dag ejes af Dansk Skoleforening for Sydslesvig", bevaret for fremtiden, men også navnet "Maren Sørensen" er fastholdt i Danmarks historie. Således blev hun i 1934 æresmedlem af Dansk Sygeplejeråd, og i 1952 blev hun – som én af de første kvinder - hædret med Ridderkorset.

I Sydslesvigs historie er hendes navn ikke kun fastholdt i og ved "Valsbølhus". I 2013 - ved menighedens 90-års jubilæum - overrakte den lokale borgmester sin og landsbyens gave i form af et gadeskilt med indskriften "Maren Sörensen Weg". Det er – sammen med en kort fortælling om baggrunden for gadens navn – sat op for enden af Kirchenweg/Kirkevej på vej mod den tyske sognekirke, "Valsbølhus" og den danske præstegård. "Valsbølhus" har således i dag adressen "Maren Sörensen Weg 1".

Bedre kan vi ikke huske og mindes denne usædvanlige kvinde, som døde i 1957 – 75 år gammel.

Og dog.
Huske hende kan vi også ved at læse Pernille Juhls ny-udkomne bog

"Marens Vilje"

fra juni 2018. Titlen er ganske betegnende, og bogen giver et detaljeret indblik i Marens liv og den verden, hun var en del af.

Maren Sørensen og »Valsbølhus«

Mindesten over Maren Sørensen i haven ved "Valsbølhus".

I taknemmelig erindring har det lokale danske mindretal rejst en mindesten over Maren Sørensen. Også hendes trofaste hjælper og støtte Kathrine Bøjlesens navn er fastholdt her for eftertiden.

Eller ved, at vi fra menighedsrådet kan fortælle, at Valsbøl Pastorat den 1. januar 2019 kan byde velkommen til en ny præst – en kvindelig.

Det er den unge, nyuddannede cand. theol. Alena Strelow, der nu indgår som led i den kæde af kirke, sprog, kultur og omsorg, som Maren Sørensen var et stærkt led i.

"Valsbølhus" i dag set fra syd.

Længen til højre – mod øst - rummer forsamlingssalen med udgang til haven. Kirkesalen findes bag de tre vinduer i øst-længens sydvendte gavl, mens der er to mindre mødelokaler i den øvrige del af fløjen til venstre. Tagetagen rummer beboelse.

Med venlig hilsen
Kirsten la Cour

Oksevejens mysterier

Oksevejen eller Hærvejen, som den hedder i Danmark, er en omdrejningsakse for alle danskernes liv, idet den har været og stadig er det (dog i en anden udformning - fx motorvej E45).

For uendeligt mange danskere har den betydet muligheden for at kunne drive handel igennem tiderne, ja, den har betydet levebrødet for næsten alle, både for dem, der boede i Jylland og for dem, der boede på øerne, i Skåne, Halland og Blekinge og for dem, der levede i Norge. Utallige hære er vandret/redet/kørt langs med Oksevejen/Hærvejen. Alle steder fra førte der nemlig forbindelsesveje til Oksevejen, der gik gennem den eneste port gennem Dannevirke (Wiglesdor). Den port skulle man igennem, hvis man ville fortsætte sydpå.

Oksevejen/hærvejen er en flere tusind år gammel vej, ja ganske sikkert endnu ældre, og vi, der bor i bydelen Flensborg-Sporskifte (Flensborg-Weiche) i Sydslesvig, kender rigtig meget til den. Den er vores daglige omdrejningsakse, og Oksevejen i vores bydel ligger faktisk, bortset fra enkelte små afvigelser, stadig lige der, hvor den altid har ligget. At vejen har været bredere i tidligere tider end nu, det ved vi alle. Den er flyttet lidt fra side til side, alt efter, hvor mange huller der var i den, eller hvor pløret, den var. At den er ældgammel, vidner adskillige gravhøje om, som stadig kan ses langs med vejen fra Padborg til Sporskifte, her også langs med afstikkere til Oksevejen som Tyvvejen, der fører forbi gården Simondys i Hanved (syv mands dysser) og forbi en række broncealdergrave, hvor en en af dem er den berømte Kong Arrilds Høj ved Ilsøen. En stor del af Oksevejens vestlige område (udover Flensborgs flyveplads) set fra Betonvjen og til bydelen Flensborg-Sporskifte kaldes nu for "Stiftungsland Schäferhaus" (Skæferhuset).

I 2014 afsluttedes udgravningen af porten til Skandinavien, Wiglesdor, i byen Dannevirke

Hele dette område har haft en meget omskiftelig tilværelse fra at være fattigt hedeland i et gestområde til at være fattig landbrugsjord og delvist flyveplads for Værnemagten under Hitlers rædselsregime. Skæferhuset er en gammel landevejskro fra 1734 for de forbipasserende, lige som kroen ved Oversø, ved Gejlå og mange flere. Der har været krovirksomhed i det gamle Skæferhus indtil for ikke så lang tid siden, men kroen er lukket lige nu.

På den lille landsby Langbjergs bakkeskråninger (Hanved Kommune), der ligger lige vest for Stiftungsland Schäferhaus, kan man stadig se forhøjninger i landskabet, der ligner gravhøje, men som i virkeligheden er store græsovergroede betonblokke, der brugtes som fundament til Værnemagtens antiluftskyts.

Man finder dog rigtige broncealdergravhøje på markerne langs med Oksevejen fra Padborg til Sporskifte. De er over-

pløjede, men kan stadig anes. Rigtig mange ser man i Tarp-området, og helt bemærkelsesværdige er de mange stenalderlangdysser ved Munkvolstrup (Munkwolstrup), der nu kaldes for Arnkiel-Parken. Det er stenaldergrave, der vidner om, at der har været en vejforbindelse ved den nuværende Oksevej allerede i Stenalderen. Der er massevis af spor efter Oksevejen gennem årtusinder. Gravhøjene blev oftest lagt i nærheden af alfarvej, så de kunne ses af de forbipasserende. Ja, der er utroligt mange andre minder: Oversø fæstningskirke, Døbestenen ved Helligbæk, Røverhulen ved Isted, Porten gennem Dannevirke, krigergrave fra de Slesvigske Krige langs med alfarvej og på kirkegårde. Ja, man kan blive ved og ved. Sydslesvig emmer af historie, og der findes historiske milepæle alle vegne. Den gamle Oksevej, som soldaterne slæbte sig til Flensborg ad ved tilbagetrækningen fra Dannevirke i 1864 kan delvist stadig både ses og bruges, men lad os nu komme tilbage til Stiftungsland Schäferhaus.

Det pragtfulde landskab i Stiftungsland i Sporskifte skal man ikke snyde sig selv for. Den store Briesen-Kaserne lukkede sine porte i 1998, kaserneområdet blev omdannet til det attraktive boligområde Gartenstadt Weiche, og hele kasernens øvelsesområde blev da solgt til Stiftung Schleswig-Holsteinischer Naturschutzbund, der derefter forpagtede de 405 ha. land til det privatejede Biolandbrug Bunde Wischen, der lader sit kvæg og sine heste græsse på området. Det er to specielt nøjsomme racer, der klarer sig godt på den fattige gestjord. Det er Konik-hestene og Galloway-kvæg, der er ganske tamme, men man skal naturligvis lade dem være i fred.

Den tidligere Briesen Kaserne i Flensborg-Sporskifte lukkede sine porte i 1998, og kasernebygningerne ombyggedes til moderne, attraktive rækkehuse. Der blev ligeledes mulighed for at bygge parcelhuse i området.

Det er et helt enestående område at vandre i. Man kan starte ved Det Danske Forsamlingshus i Sporskifte (Flensburg-Weiche), der har adressen Alter Husumer Weg 220.
Der forefindes parkeringspladser. Lige vest for forsamlingshuset, ved siden af Spejderhuset, fører der en vej ind igennem "Mückenteich"-skoven, der leder en direkte hen til en af "Stiftungslands" indgange.

Der findes en del indgange til "Stiftungsland".
Sådan ser den ud, når man følger stien fra Det Danske Hus.

Her kommer man til at opleve en helt savannelignende naturskønhed med en masse sjældne planter og dyrearter, der får lov til at eksistere her uden mennesket som fjende.

Her kan blandt mange andre nævnes: Bloddråbe-sommerfuglen, skrubtudser, sjældne insekter, bøge, egetræer, vild timian, ræve, grævlinge, bynkefugle, rødryggede tornskader,

Det Danske Hus ses bagest. Det blev indviet i 2007 og grunden blev købt af Slesvig-Ligaen via Hans og Gertrud Thranes donation. Spejderhuset forrest blev oprettet i 2017 af Slesvig-Ligaens midler via Hans og Gertrud Thranes arv.

rådyr, og mange mange flere arter. Et sandt paradis! Tag på tur og giv dig tid til at nyde den enestående natur så tæt på Flensborg by!

Men, der er også et meget mørkt og smerteligt kapitel af Flensborgs historie, man kommer til at passere på sin vej, og det bliver der fortalt om andetsteds her i Thyras Vold. Når man er gået ind ad indgangen til Stiftungsland, der findes via vejen gennem skoven set fra Det Danske Hus, kan man følge stien mod vest og vil da komme til tomten af det tidligere så flotte gods Jægerslyst, hvor den jødiske ejerfamilie blev overfaldet af Flensborg bys politidirektør og en række SS-mænd i Pogrom-natten fra den 9.-10. november 1938. Det var ikke kun familien Wolff, det gik ud over, men hele den jødiske befolkning i Flensborg. En række såkaldte snublesten minder nu om de forfærdelige ugerninger mod den jødiske befolkning, der fandt sted i natten mellem den 9./10. november 1938.

Snublesten (Stolpersteine) til minde om familien Wolffs ofre.

Vi kan varmt anbefale en tur gennem både den sydlige og den nordlige del af Stiftungsland.

Den nordlige del håber vi at kunne beskrive i en senere udgave af Thyras Vold. Den nordlige del er helt specielt interessant grundet en række kendte broncealderhøje, her især Kong Arrilds Høj.

Følg kortet og nyd det!

Anne-Margrete og Leif Jessen

Mindehøjtidelighed for familien Wolff, der blev offer for nazisternes overfald under Pogromnatten „Reichskristallnacht«, den 9.-10. november 1938.

Søndag, den 11. november 2018 kl. 14.00 afholdtes der en mindehøjtidelighed i Flensborg-Sporskifte på det sted, hvor det tidligere gods Jägerslust lå. Den jødiske familie Wolff og de elever, der blev ofre for Gestapos overfald på Jägerslust i bydelen Flensborg-Sporskifte blev mindet ved en stille højtidelighed.
Dengang kunne jøder fra hele Tyskland uddanne sig her med henblik på udvandring til Palæstina. Jägerslust var en slags kibbutz.

Godsets ledere var Katharina (Käte) Wolff, hendes søn Alexander og hustru Irmi.

Klokken tre om natten ankom Gestapo under ledelse af den flensborgske politidirektør Heinrich Möller (i civil) der slog og maltrakterede familien og de uddannelsessøgende på groveste vis og derefter arresterede dem. Ligeledes prøvede de at antænde gården, hvad der mislykkedes, men inventar, malerier, vinduer, døre og meget mere blev slået i stumper og stykker. Familien Wolff og eleverne blev ført til politigården i Flensborg og sat i arrest. Alexander Wolff blev imidlertid kørt til den nordlige bydel, sandsynligvis for at blive skudt. I et ubemærket øjeblik, da bilen standsede, flygtede den hårdt sårede Alexander Wolff over grænsen og fandt tilflugt og pleje i Danmark. Senere flygtede han via Sverige til USA.
Hans familie blev løsladt næste dag, og familien kom tilbage til en ødelagt, ubeboelig gård. Käte Wolff fandt hjælp hos det danske mindretal. Hun og svigerdatteren rejste til Berlin i 1939. Kort tid efter Pogromnatten blev gården tvangssolgt til Flensborg by for en latterlig lille pris. Käte Wolff skulle rent retsmæssigt have fået pengene, men dem fik hun aldrig. Käte blev taget til fange i Berlin i 1942 og først ført til Theresienstadt og derefter til Treblinka, hvor hun sandsynligvis blev myrdet. Irmi blev taget til fange i 1943 og ført til Auschwitz, hvor hun formodentligt døde i gaskammeret lige efter ankomsten.
Lily, der også var flyttet til Berlin, arresteredes i 1943 og deporteredes til Riga, hvor hun omkom. Den nøjagtige dødsdato kendes ikke.
I 1966 kom Alexander Wolff, der nu var blevet amerikansk statsborger og bosiddende i USA, på besøg i Flensborg, og han var rystet over, hvad der var blevet tilbage af hans tidligere så statelige gård.
Gården var nemlig i mellemtiden ganske pietetsløst blevet brugt til militære øvelser af den nærliggende Briesenkasernes soldater og var nu så ødelagt, at den blev sprængt i 1967. Der var kun en ladebygning tilbage, der blev fjernet i 1998.

Nu er der blot mindetavler, en rest af et klinkegulv og såkaldte snublesten for ofrene, der vidner om gården, dens beboere og de forfærdelige ting, der skete her i Pogromnatten 1938.
I anledning af mindearrangementet er mindetavlerne dog nu blevet smukt fornyet, og snublestenene er blevet renset og poleret.

Tovholder for mindehøjtideligheden er byrådsmedlem for SSW i Flensborg, Siggi Pfingsten, og byforummet »Gesunder Stadtteil Weiche« - under ledelse af Horst Otte.

Overborgmester Simone Lange, Flensborg, og Daniel Abraham på vej for at plante et træ til minde om familien Wolff.

Der spilles jødisk musik på violin.

Red.

Facebook er ikke det værste, man har ...

I 2016 var vi på ferie i Skælskør og tjekkede ind på Facebook. Der gik ikke mange timer, før vores Facebookveninde Ricky Boleman fra USA kommenterede det: »Åh, er I i Skælskør. Det kender jeg godt. Jeg har altid været på ferie der i min barndom. Hvis I kommer til Eggeslevmagle og ser Lykkegaard, så må I hilse familien Dinesen.« Naturligvis kørte vi til Eggeslevmagle, og naturligvis fandt vi gården og overbragte hilsenen. Senere hen bad vi simpelthen Ricky om at skrive den spændende historie om sin families forbindelse til Eggeslevmagle.

Leif og Ami Jessen

Feriebørn i Danmark

Det var i sommeren 1919, da de to små otte år gamle tvillinger Meta og Gretchen stod ved Flensborg havn, hvor de klamrede sig både til hinanden og til deres forældres, Jens og Anna Lausens, hænder. De var fulde af forventning, men samtidig også bange for at forlade Flensborg og deres store familie. Deres forældre, Jens og Anna Lausen, og deres seks børn hørte til det danske mindretal i Sydslesvig. Sorg var faldet over familien, da deres ældste søn Karl, kun 18 år gammel, døde i krigen i Polen få år tidligere. Tvillingerne savnede Karl, og nu skulle de forlade deres andre søskende og deres forældre. Fordi de var tvillinger, var de glade for at have hinanden. Skilte med adresser blev placeret omkring deres halse, da de stod i række for at gå på skibet til Danmark. Vi tror, at de sejlede til Kalundborg og kørte med toget derfra. Det blev fortalt, at de ville tilbringe deres ferie i Danmark hos en kærlig familie, som de aldrig havde mødt før. De gav deres forældre et knus og gav dem et kys til farvel og var snart om bord på skibet.

Gretchen Meta

Meta og Gretchens destination var Eggeslevmagle ved Skælskør på Sjælland, et sted og en ø, de aldrig før havde hørt om. På den tid vidste de ikke, at de var blevet tildelt to forskellige familier. Meta kom til Holger og Karen Lund, Gretchen kom til Niels og Ellen Dinesen - to forskellige familier på to forskellige bondegårde.

Separeret for første gang i deres liv græd de to små piger sig i søvn. Det tog et stykke tid for plejeforældrene at regne ud, at de hver havde en lille tvilling, og at de to piger savnede hinanden. Plejeforældrene kom hurtigt sammen og besluttede at holde pigerne sammen - en uge på Lund-gården, den følgende uge på Dinesen-gården. Hver uge smilede folk, når de så de to småpiger gå hånd i hånd fra den ene gård til den anden.

Hårde tider i Sydslesvig

De første år efter krigen, og især 1919, var hårde for familierne i Sydslesvig. Jobs og fødevarer var knappe. Men der var håb, da Lausens håbede på, at Flensborg kom tilbage til sit

moderland Danmark.

Det blev endnu værre, efter at den tysk-danske grænse blev trukket tilbage efter afstemningen i 1920, hvor Flensborg desværre endte på den tyske side af grænsen.

Jens Lausen var den første kaptajn på det nybyggede dampskib Albatros (bygget i 1912). I 1920 var Albatros et af de få dampskibe, der kunne ankre i danske havne, hvor der var rigeligt med mad. Desværre blev dette et skæbneslag for kaptajn Jens Lausen og hele hans besætning. Efter at de blev nuppet i at smugle kaffe, cigaretter og mad som smør og æg fra Danmark, blev hele besætningen straks fyret. Denne ekstreme straf skulle være et eksempel for andre. I en alder af 56 mistede Jens ikke kun sit levebrød, men hele sin pension. Jens fandt forskellige jobs i Flensborg havn. Ikke kun var dagligvarer svære at få, men penge til at betale for disse var knappe.

At pigerne kunne være i Danmark på ferie var en stor hjælp for familien. Vi ved ikke, hvor mange somre Meta og Gretchen brugte sammen med Dinesen- og Lund-familierne. Vi ved, at et intenst venskab mellem de to plejemødre Ellen Dinesen og Karen Lund og tvillingernes mor, Anna Lausen, blev knyttet. Mange breve gik frem og tilbage mellem kvinderne.

Vi ved også, at der kom breve og lejlighedsvist fødevarepakker fra Dinesens og Lunds til Lausen-hjemmet selv under Anden Verdenskrig. På trods af Hitler-regimet og vanskelige tider fortsatte venskabet mellem de to familier. Meta og Gretchen blev i mellemtiden voksne - Meta arbejdede som salgskonsulent hos det store Flensborg-firma Uldall. Gretchen gennemførte sin lærlingeuddannelse hos Uldall og blev syerske. Begge blev gift, før Anden Verdenskrig brød ud.

Gretchens ældste datter Erika / Ricky - det er mig!

Erika Lausen, senere omdøbt Erika Waack, var Gretchens ældste datter, og det er mig, Erika/Ricky, der nu sidder og skriver om de mange gode minder, der har betydet så meget for mig og min familie. Jeg tilbragte mine første par år hos min morfar Jens Lausen og min mormor Anna Lausen i Frieda Gade (Friedastraße) i Flensborg, hvor jeg blev født. Mit første sprog var sønderjysk, men også tysk.

Et kort ophold sammen med min mor Gretchen og far Karl i Wilhelmshaven i Tyskland introducerede mig og min lille familie for de første luftangreb på Tyskland. Min mor flippede ud, og vi var heldige nok til at kunne flytte tilbage til Flensborg, hvor vi troede, at vi ville være mere sikre.
Jeg besøgte sammen med min mor min moster Anna i Skolegyde og var i kælderen i Harreslev Gade (Harisleer Straße) i Flensborg under det frygtelige luftangreb den 19. maj 1943. Vi befandt os lige i området af angrebet, som dræbte 15 danske børnehavebørn og to børnehavepædagoger fra den danske børnehave i Batterigade (Batteriestraße).

Erika - Rikke - Ricky

Da jeg var syv år gammel, blev jeg indskrevet i den tyske Osbekschule i Mørvig. Jeg husker godt at have været til stede på skolegården, mens det tyske flag blev hejst, og at armen skulle strækkes ud for at ære det tyske rige. Jeg kunne ikke lide det, fordi jeg følte mig dansk og ikke tysk. Jeg husker også, at vi sad i skolekælderen for at se film om Tyskland, der vandt krigen. Børnene i kælderen kunne ikke høre bombeflyene over dem. Højdepunkterne for mig i løbet af disse år var besøgene hos min danske morfar og mormor. Jeg nød især besøgene på det danske bibliotek på Flensborghus.

Efter Anden Verdenskrig blev Flensborg oversvømmet med

tusindvis af flygtninge, hovedsageligt fra den østlige del af Tyskland. Dette skabte ikke kun en boligmangel, men også mangel på tøj og mad.

I dansk skole

I 1946 blev jeg indskrevet i den danske skole i Flensborg-Mørvig. Skolen var placeret i en tidligere militær barak. I skolen lærte jeg rigsdansk og lærte også at læse og skrive dansk. Jeg lærte også mere om mine danske forfædres kultur, herunder mange elskede danske sange.

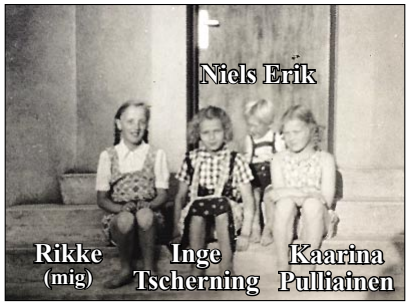
Som efter Første Verdenskrig tog Danmark sig af sit eget folk i Sydslesvig. I skolen modtog mine klassekammerater og jeg ikke kun gratis frokoster og levertran, men også gratis lægehjælp. De danske naboer på den anden side af grænsen oprettede også centre for brugt tøj. Min mor forsøgte at få det største tøj, hun kunne få, og kreérede smukke kjoler og endda vinterjakker til sine børn.

Ferierejser til Danmark

Det var i det tidlige forår i 1947, at min lærer, hr. Johansen, meddelte, at hele klassen var blevet inviteret til at tilbringe sommerferien i Danmark i Sønderborg Amt. Spændingen var stor, da hvert barn fik et skilt med navnet på en familie og en adresse i området. Jeg var det eneste barn, der fik to skilte. Hr. Johansen var overrasket og kiggede på skiltene. Han bad mig om at tage begge skilte med hjem for at vise dem til mine forældre, da der var en grund til at få to skilte.

Min mor, Gretchen, kiggede på de to skilte og troede ikke sine egne øjne. Den anden invitation var fra hendes plejefamilie, Dinesens fra Eggeslevmagle i Danmark. Min mor skrev en note til læreren om, at dette var hendes barndoms plejefamilie og forklarede forbindelsen til familien Dinesen.

Det var tidligt en mørk morgen, at min mor tog mig med sporvognen fra Mørvig til godsbanegården i Flensborg. Hundredvis af børn med lignende skilte var samlet der. Skilte blev holdt op, hvor et bestemt barn skulle stille sig. Hver gruppe havde en ledsager, der nøje kontrollerede hvert skilt. Min mor forlod snart stedet med tårer i øjnene. Jeg græd ikke - jeg stod der meget spændt og kunne ikke vente med at komme op på toget.

En anden pige, Inge Tscherning fra Nystaden i Flensborg, skulle til den samme familie. Vi blev snart veninder. Vores lille gruppe på otte plus den voksne ledsager blev tildelt en kupé, et lille rum i toget.

Spændingen var enorm, da toget forlod Flensborg. Glade skrig og latter blev hørt, da vi krydsede den danske grænse - efterfulgt af total stilhed, da toldbetjentene kom ind i toget for at kontrollere vore skilte. Et hurtigt stop ved Padborg, og så var vi på vej nordover. Motoren gik - tøf, tøf, tøf - sporene knirkede, man hørte en klikken, hvor sporene mødtes - sort røg fra dampmaskinen gik forbi vinduet. Der var stor glæde, da det gik forbi grønne marker, maleriske gårde med stråtag, kirker omgivet af små landsbyer osv. Det var sjovt at se folk. Børnenes ansigter var ofte trykket mod vinduet, når de vinkede til folk, og folk vinkede tilbage.

Første stop var Fredericia - og her blev det støjende, da flere hundrede børn hang ud ad vinduet og skreg »iiiiis, iiiiis, iiiiis« så højt, som de kunne. Hvis byen Fredericia sov, da toget ankom, vågnede alle i byen sandsynligvis op på grund af de glade skrig. På en eller anden måde havde hvert barn 25 øre - sikkert givet dem af deres ledsager. For mig var det den første is, jeg nogensinde havde smagt. ALLE fik is, ikke et barn blev udeladt.

Derefter kørte toget over Lillebæltsbroen og gennem Odense, H. C. Andersens by. Alle øjne blev større, da toget stoppede ved Nyborg Havn. Her måtte alle børn tage deres kufferter og gå op på færgen i rigtig rækkefølge. De hundrede børn var placeret på færgens togspor og

instrueret i at sidde på deres kufferter. Snart var færgen lukket og på vej over Storebælt til Korsør. Her kom alle børnene på et andet tog. Den lille gruppe steg af i Dalmose, hvor Niels Dinesen hentede Inge og mig i sin Ford Model T bil.

Ankomst til Eggeslevmagle

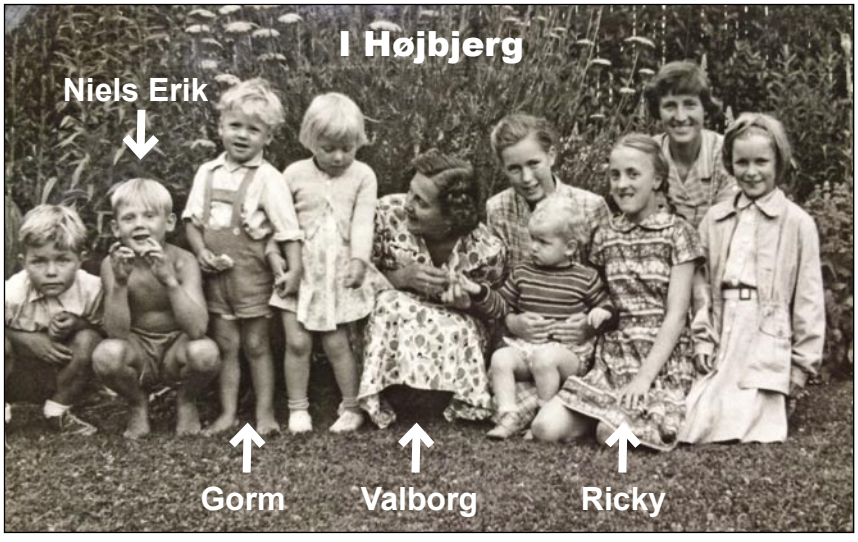
Erika havde set Niels Dinesen på billeder og genkendte ham straks. Han var en venlig og blid mand, ejer af Lykkegaard i Eggeslevmagle. Inge Tscherning og jeg elskede den gamle bil – at køre i en bil var en stor oplevelse for os – i Tyskland kendte vi kun busser og sporvogne. Kufferterne blev fastgjort i bagagerummet og to lykkelige og heldige småpiger var på vej til Lykkegård og en sjov sommer.

Ellen Dinesen mødte pigerne ved døren. Inge og jeg blev hilst velkommen med et varmt knus.

For os to små piger var gårdens hus et slot med en stor entré. I hjørnet stod den største vase, vi nogensinde havde set, fyldt med smukke blomster. Vi blev indkvarteret i vores eget lille værelse - værelset var en luksus i sig selv. Til vores forbløffelse var der to senge - hver kunne sove i sin egen seng. Det var også en luksus. Derhjemme måtte vi dele senge med søskende.

Aftensmaden blev snart serveret, og for os var det en fest - der var kød, sovs, kartofler, grøntsager og endda frisk mælk. Vi havde hørt, at der var rigeligt med fødevarer i Danmark, men vidste ikke rigtigt, hvad det betød - det var langt fra at spise bare kartofler og på en god dag noget genopvarmet sovs eller måltider kun bestående af roer. Vi havde hørt, at Danmark var landet med mælk og honning --- vi forventede ikke et helt lækkert måltid - på dette tidspunkt vidste vi ikke engang, hvad det var.

Lykkegaard var stor. De havde malkekvæg, grise, heste og mange kyllinger. En tjenestepige og et par karle var altid beredte til at hjælpe med at udføre pligter, og så var der Niels´ og Ellens voksne børn Lisa og Rasmus.

Mit oldebarn Kersti

Vi små piger fik også små jobs - vi skulle tage af bordet og hjælpe med at tørre opvasken af. Vi blev også sat til arbejde med at plukke stikkelsbær, ribs og solbær. Buskene stod ved siden af Dinesens bikube med bier summende omkring for at forsyne familien med lækkert honningsmør. Sjovt var det de gange, hvor Ellen Dinesen, hendes datter Lisa, tjenestepigen, Inge og jeg sad i en kreds og pillede ærter. Det tog mange timer, men ingen blev nogensinde trætte af de sjove historier og latteren.

Ellen Dinesens fødselsdag var den 5. august. Det var en speciel dag. Forberedelserne startede flere dage før. Der blev opstillet borde i det rummelige kælderrum, de var dækket med de hvideste duge. Lisa, Inge og jeg fik det bedste arbejde,

som nogen kunne have - vi blev sendt ned ad vejen for at plukke blomster fra grøfterne - og vi plukkede blomster i massevis - store buketter, som blev anbragt i vaser på lange borde. Vi kunne næsten ikke vente til selve fødselsdagen, da gæsterne ankom med Ford Model T-biler eller med hestevogn. Det var en festlig begivenhed.

Lykkegaard var et sted med åbne døre. Gæster kom fra Italien og endda fra USA. Det var altid sjovt at møde disse folk og fik mig til at ønske at besøge andre lande. Der var også dage, hvor vi besøgte Dinesens datter Gerda og mand Poul og legede med deres børn. Derved skabtes der livslange venskaber. Jeg mødte blandt andre babyen Niels Dinesen, som i dag er ejer af Lykkegård. Cykelture til stranden var også almindelige.

Rigtigt specielt var et besøg fra Dinesens ældste datter Valborg og hendes mand Gunnar Larsen sammen med deres børn Niels Erik og Gorm. Da Valborg hørte navnet Erika, sagde hun: »Åh, her bliver du kaldt Rikke« (senere, da jeg mødte min fremtidige mand Lee, blev navnet amerikaniseret lidt og endnu kalder de mig »Ricky« i USA).

Ophold i Højbjerg

Jeg, Rikke, blev helt forgabt i de to små drenge og ville gerne passe på dem. Det var i løbet af et af vores ferieophold, at Kaarina Pulliainen fra Helsinki, Finland, også opholdt sig på gården. Da jeg nød de to små Larsen-drenge så meget, spurgte Valborg, om hun kunne tage mig med sig til deres hjem i Højbjerg nær Aarhus. Jeg var altid klar til et eventyr! Så rejste jeg med familien Larsen med tog til Kalundborg og derfra med færgen til Århus. Tiden med familien Larsen var fantastisk - ikke kun legede jeg med og underholdt de små drenge, men jeg kunne opleve deres sommerhus, cykle og rejse med dem til det omkringliggende område med bil. En dag var jeg heldig nok til at se Prinsesse Margrethe, Prinsesse Benedikte og Prinsesse Anne-Marie ved Marliseborg Slot i Aarhus. Efter dette ophold i Højbjerg rejste jeg til Højbjerg fra Eggeslevmagle i begyndelsen af alle sommerferier og tilbage til Eggeslevmage for at være på Lykkegård et stykke tid i slutningen af ferien.

På terrassen i Højbjerg i 1961.
Stående, min mand Lee. Barnet stående ved bordet er vores datter Kerstine. Siddende fra venstre min plejefar Niels, mig (Ricky), min plejemor Ellen og helt til højre Valborg. Bag søjlen Niels Erik og Gorm.

Hjem til Flensborg med tøj og mad – og en dukke

Jeg husker, at jeg kom hjem til Flensborg med en kuffert fuld af nyt tøj og mad til min familie.

Et år fik jeg en dukke - hun hed Kirsten, og det var en gave fra min plejemor Ellen Dinesen. Denne dukke tilhører nu mit oldebarn Kersti.

Jeg var altid ked af at forlade Larsens i Højbjerg og derefter også Lykkegård, men jeg var også glad for at være hjemme

igen. Mine forældre hentede mig fra banegården i Flensborg. Sporvognsturen fra banegården til Mørvig var altid interessant. Sjovt var det, at de fleste børn havde glemt at tale tysk. Min far var blandt de forældre, som ikke forstod dansk, og han sad stille og smilede.

Valborg og mig taget i 2010.

Min families venskab med Dinesen-familien startede i 1919 - næste år vil det være 100 år siden, at tvillingerne Meta og Gretchen var i Eggeslevmagle. Siden da har jeg mistet mine plejeforældre og nu alle mine plejesøstre og min plejebror. Gennem årene har jeg været i kontakt med hele Dinesen-familien. En gang tog min amerikanske mand, Lee, jeg og min moster Meta til Lykkegaard, en anden gang min mor Gretchen. Alle vore fire børn og også tre af vores otte børnebørn har været på besøg i Højbjerg. En datter og tre børnebørn har besøgt Lykkegård og har mødt den yngre Niels Dinesen og hans familie. Hver gang, min amerikanske familie har været i Flensborg,

Lykkegaard - 1956

har vi også besøgt Niels Erik Nørmark (Larsen) som var læge i Broager. Niels Erik, hans kone Kirsten og datter Tine har besøgt os i Wisconsin.

Erika, Rikke eller »Ricky«(som er mit kaldenavn i USA), giftede sig med sin bedste ven og elskede Lee i 1957. Vi har fire børn, otte børnebørn og ni oldebørn. Efter 61 års ægteskab har vi det godt og er stadig meget forelskede. Min mand er luthersk præst, nu pastor emeritus, og vi har boet i Minnesota, Illinois, Connecticut, Michigan, Wisconsin og i Alaska, især i Arktis med Inupiat (Eskimo).

Jeg, Erika / Rikke / Ricky vil gerne takke Dinesen og Lund familien og især Danmark, mit moderland, for al støtte og hjælp - ikke kun til min familie efter krigen i 1919 og efter krigen i 1945, men også gennem årene til alle Sydslesvigere.

Ricky og Lee Boleman i deres Inupiat-dragter.

Én gang en Sydslesviger, altid en Sydslesviger.

Vi elsker dig Danmark!

Med kærlig hilsen til Danmark

Ricky Boleman

Det tyske mindretal i Schlesien.

Sydslesvigsk Forening i Flensborg og Grænseforeningen fra Kolding tilbød i april en 7-dages rejse til Schlesien (Slask) i den sydvestlige del af Polen for som vigtigste mål at besøge det tyske mindretal, der overvejende er bosiddende i Breslau (Wroclaw) og Oppeln (Opole).

Lidt over 50 personer, godt halvdelen fra hvert land, startede i bus fra Idrætshallen i Flensborg søndag den 15.04.2018 kl. 8 og kørte over Potsdam videre mod grænsen, der ligger tæt ved Görlitz, krydsede Oder/ Neisse-floden og kom efter en behagelig rejse med god forplejning undervejs til at mærke, at Polen manglede penge til vejvæsenet.

Motorvejen mod Breslau var så dårlig, at bussen kun langsomt kunne køre den næste strækning på godt 80 km. Utallige huller og uregelmæssigheder i betonen gav det ene bump efter det andet, og alt dette var uden tvivl en pine for rejsende med rygproblemer.

Alligevel nåede bussen henimod kl. 20 Hotel Park Plaza, et næsten luksuriøst hotel, der ligger midt i Breslau. Efter et godt 3-retters måltid mad fandt alle, der efter den lange tur var godt trætte, hurtigt deres værelser.

Schlesiens historie

Men før rejsens program bliver fortalt lidt, om Schlesiens historie. Denne går mange hundrede år tilbage. At fortælle alt bliver for meget af det gode, idet Polens historie er en blakket fortid under østrigsk, russisk, saksisk og preussisk herredømme, hvor landet igen og igen bliver delt, i alt 5 gange siges det. Netop Schlesien var sammen med Pommern og Östpreusen fra 1772 en del af det preussiske kongedømme under den senere kejser Wilhelm den 2. og Bismarck, der samlede alle tysktalende dele af landet til kejserriget Tyskland i 1871.

I Schlesien blev tysk indført som undervisningssprog i 1872. Et par år senere blev mange godser med polske ejere »tvangs-købte«, for at flere tyskere kunne bosætte sig som bønder i Schlesien. Nogenlunde fredeligt fortsatte dette indtil 1945, hvor landet blev besat af russerne og overgivet til Polen, eftersom eneherskeren Hitler nu engang havde tabt den af ham påbegyndte 2. Verdenskrig.

Børnehavebesøg

Mandag var der planlagt 2 besøg. Det første i en børnehave og bagefter møde med SKGD. I børnehaven, hvor der for tiden går 275 børn i alderen fra 3-7 år, var modtagelsen særdeles venlig. Efter information om, at der var 30 ansatte, og at 3 af dem beherskede det tyske sprog, og at der hver dag var en halv time tysk sprogbrug med børnene, og dette skulle de nu bevise.

De optrådte i forskellige aldersgrupper med tøj i mange

farvenuancer, de største viste sig i nationaldragterne, spillede på musikinstrumenter, dansede og sang både på tysk og polsk, og selv engelsk blev brugt. Pigerne var alle langhårede og håret bundet med store sløjfer. Det skal også nævnes, at selv de helt små sang en vise på tysk. Alt perfekt og imponerende. Bagefter ved et enormt brød, kiks- og kagebord med drikkevarer blev det fortalt, at der var blevet øvet hver dag i lang tid. Skal man sige: de stakkels eller dygtige børn, måske mest det sidste, for en oplevelse var det.

Social-Kulturelle Gesellschaft

Om eftermiddagen var det næste besøg på planen »Deutsche - Sozial-Kulturelle-Gesellschaft«, altså det tyske mindretals kulturselskab i Breslau, der blev registreret i 1990.

Her blev der givet information om det tyske mindretal, Breslaus historie og meget mere. 1945 flygtede mange til Tyskland, og de der blev, behandledes dårligt, var en uønsket folkegruppe, blev sat til »tvangsarbejde« i kulminerne, at fjerne ruiner efter bombardementet og til meget andet mod ringe betaling. Ud over det flyttede mange polakker fra Østpolen til Breslau, på en måde uønsket, men staten havde befalet det. Først fra 1957 blev tyskerne mere bevidste om deres nationalitet, startede foreninger med litteraturlæsning, musik, teater og kirkehandling, men først fra 1990, hvor grænsen blev åbnet, kom der fremgang, idet mange organisationer støttede dem. De tyske skoler var jo blevet lukket, og så måtte børnene gå i polsk skole med et sprog, de ikke beherskede. Børnene fik nu tyskundervisning og kunne endda studere videre i Tyskland, såfremt evner og vilje var der.

En ældre dame sidst i 80erne fortalte om sin ungdomstid i slutningen af 2. Verdenskrig. En forfærdelig tid. Efter at russerne var kommet i januar 1945 forekom mord og voldtægt dagligt, og en del tyskere begik selvmord. Bittert var det for mange mænd at skulle bygge mindesmærker for de faldne russiske militærpersoner. De, der havde kæmpet for Nazi-Tyskland, blev taget til fange og anbragt i russiske fangelejre, og ved løsladelsen nogle år senere blev de tvunget til rejse til BRD eller DDR, og deres familie fulgte efter. Den tyske befolkning blev reduceret, men endnu flere negative ting skete. Mange tyske kirkegårde blev fjernet, og byerne fik polske navne og ikke nok med det, thi for menneskerne kom det samme. Ubehageligt at få et nyt navn, fortalte damen, der før hed Agnes, men nu Agnieszka, og lige så slemt var det at få en ny nationalitet, altså at blive polsk statsborger. Nu blev det forbudt at tale tysk. Bøde eller fængsel var straffen, hvis man blev taget på fersk gerning. Alle følte sig behandlet som mennesker af lavere rang. Alle tyske gårde blev tvangskollektiviseret efter kommunistisk system, og kun den katolske religion blev respekteret.

Udflugt til Oppeln

Næste dag kl. 8 startede bussen mod Oppeln, der ligger ca. 2 timers kørsel mod sydøst, hvor målet var »Verband der deutschen Sozial-Kulturellen Gesellschaft«, (forbund), og her skulle der være et større og stærkere tysk mindretal, hvis man tager oplandet med, selvom en omstrukturering i regionen i de sidste år procentuelt har svækket tyskerne.

Men først en opdeling i 2 grupper. Den ene får en guidet rundvisning i byen med historisk

forklaring, bl.a. at rådhuset er bygget i italiensk stil, at husene omkring den flotte rådhusplads har barok- og rokokofacader. Den anden besøger museet Kamienica Czynszowa, der viser, hvordan lejlighederne før i tiden var indrettet, hver kvadratmeter blev dengang optimalt udnyttet i disse smalle huse.

Efter et stykke tid bytter gruppen. Ved 13-tiden var der fælles spisning på restaurant Starka, hvor der blev serveret 3-retters polsk mad og polske drikkevarer og alt i rigelig mængde.

Derefter gik det til fods hen til VDSKGD (kulturselskabet), hvor 3 personer tog imod, nemlig næstformanden Norbert Rasch, der også er landdagsmedlem, kulturspecialist Monika Wittek og forretningsfører Anna Sczesniok. De varetager ledelsen af det tyske mindretal og fortalte, at Ryszard Galla som medlem af det tyske mindretal i 2015 blev valgt ind i parlamentet i Warszawa, men også om alt, hvad der skete i Schlesien. Der blev fortalt uendeligt meget om politik, økonomi og kultur, og hvad skal man tage med eller udelade? I Polen er der 13 mindretal, og deltagelsen i valgene fra disse bliver mindre for hvert år, det går, ligesom med sprogene, der langsomt forsvinder. Der er problemer med tilskud fra den polske stat, der skal søges hvert år, og uden understøttelse fra den tyske stat og andre grene som DFK (tysk venskabskreds) ville det økonomisk slet ikke kunne gå. De tysktalende ældre er næsten alle afgået ved døden, og de unge viser ringe interesse for sproget, og det bliver der kæmpet imod. I 1989 blev det forlangt, at tysk skulle bruges i skolerne, og nu kan et flertal af tyske forældre forlange, at der undervises 3 ugentlige timer i tysk, hvad jo ikke er ret meget, og derfor tilbydes sprogkurser for børn, unge og ældre, og disse bliver ret godt brugt, selvom det mest finder sted i fritiden, og underviserne arbejder ubetalte. For de unge bliver der foretaget uendeligt meget, møder i Europa med unge fra andre mindretal, konkurrencer, sportsstævner med fodbold, folkloreaftener, vandreture, tyske film bliver vist osv. Ud over det bliver der udgivet et tysk ugeblad (Wochenblatt) med nyheder fra områderne, og de tyske radio- og fjernsynsprogrammer bliver godt benyttet over parabolantenner, hvorimod der i polsk fjernsyn kun sendes ret lidt på tysk.

Til sidst blev det nævnt, at man kunne opnå dobbelt statsborgerskab, men kun under visse betingelser, at mange ældre mennesker følte sig forrådte, da Tyskland i 1990 anerkendte Oder/Neissegrænsen, at det er godt, at det nu er muligt at få tosprogede byskilte sat op der, hvor en vis procentdel tysksindede bor, og at den tyske folkegruppes fremtid er ret så uvis, især siden den nationalistiske præsident Duda for et par år siden fik magten.

Breslau

Onsdag var en guidet halvdagstur i Breslau på programmet, dels med bus og dels til fods. Byen byder på enormt meget, og er et besøg værd. Men hvad kan nås på en halv dag? Domkirken, der ligger på en ø i floden Oder, der med bifloder går igennem byen, blev beskuet, smuk som alle andre katolske kirker.

Hala Stulega, Århundredehallen, bygget i tiden 1911-1913, der ligger i en stor og flot park med et pragtfuldt springvand, har meget at vise om Breslaus historie, dog var den delvis under restaurering. Rådhuspladsen, markedspladsen og de

mange antikke bygninger, der alle er restaureret i dag, blev også beundret. Til sidst blev der foretaget en sejlads på Oder. Ikke noget særligt, næsten kun natur at beskue, og intet blev fortalt. Eftermiddagen var til egen disposition, og hver gik efter egen interesse, besøgte museer, kirker eller drak kaffe og betragtede menneskerne.

Riesengebirge

Dagen efter var målet Riesengebirge (Karkonosze), her ligger Schneekoppe (Sniezka), der med 1602 m er det højeste punkt op mod Tjekkiet. Men først blev et bryggerimuseum i Löwenberg besøgt. Meget blev vist og forklaret, og smagsprøver var for mange en stor glæde, da der blev udskænket mange forskellige sorter, men smag efter behag.

Videre gik det nu mod Riesengebirge, men så gik det galt for guiden, hun dirigerede bussen i en forkert retning, og en elendig vej gennem skoven med døde træer og landsbyer med forfaldne gårde og huse var resultatet. Da Schneekoppe blev nået, var den øverste del desværre skjult af skyer. Guiden fortalte nu et sagn om Riesengebirge, at der her før i tiden levede en kæmpeskikkelse (Riese), der forfulgte folk med alle mulige dårlige ting, men at navnet oprindeligt kommer fra rutschen, altså at de mænd, der fældede træerne, lod dem glide ned i dalen, rutschen, Riesen, glide. Om vinteren er dette område i dag et populært skiferiested.

Tilbage gik det mod Breslau og det ad en langt bedre vedligeholdt vej.

Den sidste dag i Schlesien

Fredag, den sidste dag i Schlesien, var det første mål Friedenskirche (Fredskirken), der ligger i Schweidnitz.

Den er bygget i det 17. århundrede og kun af træ. Den er enorm smuk udefra og ligeså smuk indefra. Den barokke stil behersker med farvestrålende udsmykning billedet.

Videre gik det til Jugendbegegnungsstätte »Stiftung Kreisau für Europäische Verständigung«, altså et sted, hvor alle unge fra Europa kan mødes og her lære at forstå hinanden.

Den store firelængede bygning med et slot i den ene front var imponerende.

Kun en lille del af slottet, der nu bliver brugt til undervisning og møder, måtte betrædes, men der blev fortalt en masse om kompleksets historie, og alle blev ved middagstid inviteret til frokost i kantinen, hvor dejlig vegetarisk mad blev tilbudt. Også her mødte man mange forskellige sprog. Interessant.

Nu gik det tilbage til Breslau, hvor Aula Leopoldina skulle beundres. Bygningen hører til universitetet, har den smukkeste baroksal i Europa, en loftfresko fra 1732. »Glorie der göttlichen Weisheit«, Glorien over Guds visdom, sådan kan det vel oversættes, er et prunkværk, alt er pragtfuldt dekoreret, malerierne og skulpturerne og meget mere er en beskuelse værd. I dag bruges salen også som koncertsal.

Sidste aftensmåltid indtages i centrum i en berømt restaurant nær rådhuset. Efter en lang gåtur blev gruppen desværre fordelt i to rum, og maden var for nogen ikke noget at råbe hurra for, man var vel blevet forvænt på hotellet.

Næste morgen, lørdag, gik turen mod nord, og ved aftenstide ankom bussen til Flensborg med alle rejsende sunde og raske.

Her skal lyde en tak til rejseføreren og buschaufføren, idet alt i det store og hele var vel planlagt og udført.

Anne Oesterle
Foto: Heinz Petersen

DET SYDSLESVIGSKE JULEMÆRKE 2018

Årets julemærker er tegnet af 5.- 6. klasse fra Vesterland-Kejtum Danske Skole på Sild. Julemærkesalgets overskud anvendes til Sydslesvigsk Forenings humanitære arbejde.

1 ark med 32 mærker koster 30 kr. / 4 EUR og kan købes på alle SSFs sekretariater i Sydslesvig, og kan også bestilles via SSF's hjemmeside under:
https://syfo.de/julemaerker

Slesvig-Ligaens medlemmer kan desuden købe julemærket hos foreningens næstformand Horst-Werner Knüppel, **Tlf. +45-20151687**. E-mail: **horst.wj.knueppel@gmail.com**

THYRAS VOLD - udgivet af Slesvig-Ligaen
Husmandsvej 4, DK-6621 Gesten, tlf. (+45) 5631-1858
e-mail: mariethorup@hotmail. com
Bankkonto: Sydbank 8065-1041552

REDAKTION
Anne-Marie Thorup (formand), Husmandsvej 4, DK-6621 Gesten - e-mail: mariethorup@hotmail. com - tlf. (+45) 5631-1858
Anne Oesterle, Alte Ziegelei, D-24214 Gr. Königsförde, - tlf. (+49) 4346 6406
Anne-Margrete Jessen (ansvarshavende redaktør), Haferstieg 20, D-24941 Flensborg, - e-mail: amjess@aol.com - tlf. (+49) 461-8400724

Grafik og design: Willi Hansen • Tryk: Flensborg Avis

Afleveret til postvæsenet den 29. november 2018. • *Stof til næste nummer af bladet senest den 15. marts 2019.*

Følg også med på Slesvig-Ligaens hjemmeside: **www.slesvigligaen.dk**

ISSN 0902-707